

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра документознавства і музейної справи

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації
проф. Гаврилюк С. В.

Протокол № 2 від 17.10.2018 р.

ПРОГРАМА
нормативної навчальної дисципліни
МУЗЕЙНА ЕТИКА

підготовки магістра
спеціальності 027 Музезнавство, пам'яткознавство
освітньої програми (спеціалізації) Музезнавство,
пам'яткознавство, культурний туризм

Луцьк – 2018

Програма навчальної дисципліни «Музейна етика» підготовки магістра, спеціальності 027 «Музезнавство, пам'яткознавство», освітньої програми «Музезнавство, пам'яткознавство, культурний туризм».

Розробник: Чибирак С. В., старший викладач кафедри документознавства і музейної справи, кандидат історичних наук.

Рецензент: Кушпетюк О. І. – кандидат історичних наук, доцент кафедри інформаційної діяльності та туризму Луцького інституту розвитку людини Університету «Україна».

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри документознавства і музейної справи протокол № 2 від 18 вересня 2018 р.

Завідувач кафедри: (Бондаренко Г. В.).

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією факультету історії, політології та національної безпеки протокол № 3 від 05 . 10 . 2018 р.

Голова науково-методичної комісії факультету (Шваб А. Г.).

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	02 Культура і мистецтво	Нормативна
	027 «Музеєзнавство, пам'яткознавство»	
Кількість годин/кредитів 150/5	Освітня програма «Музеєзнавство, пам'яткознавство, культурний туризм»	Рік підготовки 5
		Семестр 9-ий
		Лекції 26 год.
		Практичні (семінари) 28 год.
ІНДЗ: є	Магістр	Лабораторні 0 год.
		Консультації 8 год.
		Самостійна робота 88 год.
		Форма контролю: залік

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ

Дисципліна «Музейна етика» належить до переліку нормативних навчальних дисциплін. У ній передбачено вивчення трьох змістових модулів. Перший з них дасть змогу студентам отримати загальні знання етики, вивчити

історичні етапи формування цієї науки, засвоїти основні категорії, поняття та терміни. Другий змістовий модуль передбачає вивчення: вербальних та невербальних методів спілкування; способів налагодження комунікації між предметом та відвідувачем, гостем музею та екскурсоводом, працівником і керівництвом музею, меценатом чи спонсором і музейником, музейним товариством та ринком музейних творів, професійним музейним товариством і суспільством, а також створення сприятливого клімату в колективі музею; ділової атрибутики. Третій – зорієнтований на формування професійних якостей у студентів, знання етичних вимог до працівників музею, аналіз кодексу музейної етики, що сформувала ICOM (International council of museums, Міжнародна рада музеїв), та кодексу реставратора, вміння професійно реагувати на проблему чи подію, застосовувати отриманні теоретичні знання у практичній роботі.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

До кінця навчання студенти будуть компетентними у таких питаннях: загальних питаннях етики та сутності етичних систем; науково та логічно формулювати власну думку за допомогою понятійного апарату; виявлятимуть та знатимуть специфіку роботи у музеї з відвідувачами; демонструватимуть здатність аналізувати основні категорії етики у контексті професійної діяльності музейних працівників; застосовувати теоретичні знання музейної етики у професійної діяльності (зокрема, у комунікації в колективі та цільовою аудиторією).

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ. (Семін.)	Сам. роб.	Конс.

Змістовий модуль 1. Історія етики					
Тема 1. Етика як наука	6	2		4	
Тема 2. Історія етики як філософської науки	8	2	2	4	
Тема 3. Філософсько-історична сутність етики	6		2	4	
Тема 4. Категорії етики у контексті збереження культурної спадщини	8	2	2	4	
Разом за модулем 1	28	6	6	16	
Змістовий модуль 2. Ділова етика музейного працівника					
Тема 5. Професійна етика музейника	6	2		2	2
Тема 6. Професійна поведінка музейного працівника	8	2		6	
Тема 7. Етика державного службовця	6		2	4	
Тема 8. Підготовка та проведення ділових зустрічей	6	2		4	
Тема 9. Техніка ділового спілкування	6		2	4	
Тема 10. Вербальні та невербальні форми ділового спілкування	8		2	6	
Тема 11. Ділова атрибутика	6	2		4	
Тема 12. Діловий одяг	6		2	4	

Разом за змістовим модулем 2	52	8	8	34	2
Змістовий модуль 3. Кодекс музейної етики.					
Тема 13. Національне законодавство зі збереження всесвітньої культурно-історичної спадщини	12	2		6	2
Тема 14. Міжнародне право зі збереження світової природної і культурної спадщини	10	2	4	6	
Тема 15. Міжнародна рада музеїв	12	2	4	6	
Тема 16. Міжнародні комітети музеїв ICOM та їх роль в регулюванні відносин між музеями світу	10	2		6	
Тема 17. Кодекс музейної етики від ICOM	12	2		6	2
Тема 18. Музейна етика відносно колекцій	10		4	6	2
Тема 19. Професійна етика консерваторів та реставраторів	6	2	2	2	
Разом за модулем 2	72	12	14	38	6
Всього годин	150	26	28	88	8

5. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема	Кількість годин
<p>Історія етики та її філософсько-історична сутність</p> <p>1. Етика класиків німецької філософії (Етика І. Канта, Г. Гегеля. "Науковчення" Й. Фіхте. Етика свободи Ф. Шеллінга)</p> <p>2. Соціально-етичний радикалізм (Утопічний соціалізм. Революційний демократизм (Росія, Україна). Революційне народництво: ідея "морального боргу")</p> <p>3. Соціально-етичний лібералізм ХІХ–ХХ ст. (Утилітаризм. Позитивізм. Прагматизм. "Філософія життя". Метаетика. Етика "всеєдності")</p> <p>4. Сучасний стан етики (біоцентрична етика, біоетика, фемінізм та етика, етика ненасильства, міжрелігійна етика)</p>	4
<p>Категорії етики у контексті збереження культурної спадщини</p> <p>1. Сутність основних категорій етики: моральна вимога; моральний вибір; моральні чесноти і вади; добро і зло; справедливість; совість (сумління); гідність і честь; моральний ідеал, сенс життя; щастя.</p> <p>2. Категорії етики у контексті збереження культурно-історичних цінностей.</p>	2
<p>Етика державного службовця</p> <p>1. Правове забезпечення етики поведінки державних службовців. Кодекс поведінки державних службовців.</p> <p>2. Етика державних службовців. Світова практика.</p> <p>3. Етика туризму:</p> <p>А. Етика туриста</p> <p>Б. Етика екскурсовода</p>	2
<p>Техніка ділового спілкування</p> <p>1. Психологічна культура спілкування</p> <p>2. Практика ведення переговорів</p> <p>3. Особливості спілкування з іноземцями</p>	2

<p>Вербальні та невербальні форми ділового спілкування</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Функції ділового спілкування 2. Перепони у спілкуванні 3. Рівні ділового спілкування 4. Тракткування невербальної поведінки 	2
<p>Діловий одяг</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Діловий одяг чоловіків 2. Діловий одяг жінок. Зачіска. Макіяж. 	2
<p>Міжнародне право зі збереження світової природної і культурної спадщини</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Конвенція про захист культурних цінностей в умовах озброєного конфлікту. (Перший протокол, 1954 р., Другий протокол, 1999 р.). 2. Конвенція про засоби заборони і запобігання незаконному імпорту, експорту і передавання права власності на культурне майно (ЮНЕСКО, 1970 р.). 3. Конвенція щодо вкрадених і незаконно експортованих культурних об'єктів (1995 р.). 4. Конвенція про захист підводної спадщини (ЮНЕСКО, 2001 р.). 5. Конвенція про охорону духовної культурної спадщини (ЮНЕСКО, 2003 р.). 	4
<p>Міжнародна рада музеїв</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Міжнародна рада музеїв. Історія створення. 2. Структура мета та завдання ICOM. 3. Український комітет Міжнародної ради музеїв. 4. Мета та завдання всеукраїнської громадської організації ICOM. 	4
<p>Музейна етика щодо колекцій</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Комплектування та переміщення колекцій. 2. Охорона і захист колекцій. 3. Експозиція та дослідження музейних колекцій. 4. Порядок надання послуг по експертизі пам'яток, оцінці культурних цінностей. 5. Етичні вимоги до надання експертизи. 6. Проведення оцінки пам'яток, встановлення оригінальності та незаконний матеріал. 	4
<p>8. Професійна етика консерваторів та реставраторів</p>	2

1. Головна мета професійних консерваторів та реставраторів за кодексом ICOM. Професійна поведінка.	
2. Експертиза та наукові дослідження. Профілактична консервація.	
Разом	28

6. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Опрацювати питання: "Що таке «етика»? "
Опрацювати питання: "Сучасний стан етики".
Опрацювати питання: "Етика державних службовців в Україні".
Опрацювати питання: "Етика державних службовців. Світова практика".
Описати як Ви домовляєтесь про ділову зустріч.
Описати як має відбуватися: "Зустріч делегації у музеї".
Опрацювати питання: "Професійна поведінка та приватні інтереси".
Опрацювати питання: "Експозиція та дослідження музейних колекцій: етичний аспект".
Опрацювати питання: "Охорона і захист колекцій. Теорія і практика".
Скласти: "Науково-уніфікований паспорт пам'ятки культури".
Написати: "Протокол оцінки пам'яток культури".
Опрацювати питання: "Етика під час проведення експертизи та наукових досліджень. Профілактика і консервація".
Опрацювати питання: "Етичні вимоги до надання експертизи".
Скласти схему діяльності ICOM.
Опрацювати історію створення та діяльності ICOM
Опрацювати питання: "Вступ українського музею до членів ICOM".
Опрацювати питання: "Формування етичних норм у музейних працівників".

7. ВИДИ (ФОРМИ) ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ ЗАВДАНЬ (ІНДЗ)

Індивідуальне навчально-дослідне завдання виконується у формі реферату за обраною студентом темою та складеним відповідно до кожної теми планом (список тем подається нижче). Реферат може містити додатки. У кінці виконаного завдання потрібно вказати опрацьовану літературу, перелік якої обов'язково повинен включати наукові публікації за останні три роки. Повнота висвітлення обраної теми визначатиме оцінку (максимально 5 балів).

Тематика індивідуальних науково-дослідних завдань:

1. Походження моралі, її призначення та основні властивості: нормативність, оціночність, імперативність.
2. Система моральної регуляції: моральні цінності та ідеали, норми і принципи моралі.
3. Моральні виміри особистості.
4. Моральний абсолютизм Сократа.
5. Етика у контексті філософії Аристотеля «Велика етика».
6. Релігійна етика Середньовіччя: християнство, іслам.
7. Етичні погляди Відродження.
8. Етична система І. Канта.
9. Посткласична етика: А. Шопенгауер, Ф. Ніцше.
10. Етичні норми у контексті збереження культурної спадщини.
11. Роль етики в системі суспільних відносин музейного середовища.
12. Науково-уніфікований паспорт пам'ятки культури. Протокол оцінки пам'яток культури.
13. Значення Міжнародної Ради Музеїв в збереженні всесвітньої культурно-історичної спадщини.
14. Висвітлити діяльність одного із міжнародних Комітетів ІСОМ (довільний вибір)
15. Правові та етичні положення щодо комплектування музейних колекцій.
16. Українська ментальність та збереження культурно-історичної спадщини.
17. Народна мораль і етика українців.

8. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Поточний контроль	Модуль ий контрол ь	Загальна кількість балів
--------------------------	--	---

Модуль 1																Модуль 2	Модуль 3				
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2						Змістовий модуль 3						ІНД 3	МРК				
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т 10	Т 11	Т 12	Т 13	Т 14	Т 15	Т 16	Т 17	Т 18	Т 19			
	2	2	2			2	2	3		3		4	5			5	5	5	5	60	100

Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Зараховано
82 – 89	
75 – 81	
67 – 74	
60 – 66	
1 – 59	Незараховано (з можливістю повторного складання)

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Акуленко В., Мельничук О Міжнародне право охорони культурної спадщини. *Український щорічник міжнародного права : наук. альм.* К., 2007. С. 135–168.
2. Аристотель. Никомахова етика : Соч. : В 4 т. М., 1983. Т. 4. С. 53–293.
3. Блощинська В. А. Етика : практикум : навч. посіб. К. Центр навч. л-ри, 2005. 246 с.

4. Бралатан В. П., Гуцаленко Л. В., Здирко Н. Г. Професійна етика: навч. посіб. : для студ. ВНЗ. К., 2011. 252 с.
5. Булах Ю. Проблеми оцінки автентичності культурних цінностей із золота скіфського періоду. *Товари і ринки*. 2010. № 1. С. 90–97.
6. Василевська Т. Українські культурні особливості етики державного службовця. *Українознавство*. 2008. № 3. С. 116–119.
7. Дробницький О. Поняття морали. М., 1974. 388 с.
8. Етика : навч. посіб. / В. О. Лозовой, М. І. Панов, О. А. Стасевська, М. Б. Ценко. К., 2005. 224 с.
9. Етика : навчальний посібник / Уклад. Фортова О. І., Лінчук О. М., Шинкаренко О. В., Єфіменко В. В. К., 1992. 328 с.
10. Етика ділового спілкування : навч. посіб. / Т. Б. Гриценко, С. П. Гриценко, Т. Д. Іщенко, Т. Ф. Мельничук. К., 2007. 344 с.
11. Етика ділового спілкування : навч. посіб. для студ. ВНЗ / В. Г. Воронкова, А. Г. Беліченко, В. В. Мельник, М. А. Ажажа. Л., 2009. 312 с.
12. Єфімчук Н. І. Культура етикету керівника – наука спілкування. *Вісник*. – К., 2007. Вип. 1. С. 59–60.
13. Закон України про музеї та музейну справу. *Відом. Верховної Ради України*. 1995. № 25. С. 191.
14. Закон України про охорону культурної спадщини. *Відом. Верховної Ради України*. 2000. № 39. С. 333.
15. Золотухина-Аболина. Курс лекцій по етике. Ростов н/Д, 1999. 384 с.
16. Золотухина-Аболина. Современная этика: истоки и проблемы : учеб. для вузов. Ростов н/Д, 2000. 442 с.
17. Золотухін С. В. Моральність, етика та суспільство: сутність і співвідношення змісту категорій в адміністративно-правовому контексті. *Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності : зб. наук. пр.* Донецьк, 2011. № 4. С. 1–19.
18. Зусін В. Я. Етика та етикет ділового спілкування: навч. посібн. К., 2005. 220 с.

- 19.Іванченко Н., Тригуб В. Фонд розшуку культурних цінностей. *Музеї України*. 2008. № 2. С. 1.
- 20.Інструкція про порядок визначення оціночної страхової вартості пам'яток Музейного фонду України: Наказ Міністерства культури і мистецтв України № 325 від 13.07.1998 р.
- 21.Кант И. Лекции по этике. М., 2000. 431 с.
- 22.Кодекс музейної етики від ІСОМ. *Наукові записки Державного Природничого музею*. Львів, 2007. Випуск № 23. С. 3–16.
- 23.Копієвська О. Р. Загальні засади правового регулювання музейної справи в Україні. *Наше право*. 2008. № 1. С. 51–55.
- 24.Кропоткин П. Этика. М., 1991. 496 с.
- 25.Макарова Л. Н. Проблемы сотрудничества между музеями. *Справ. рук. учреждения культуры*. 2010. № 1. С. 94–97.
- 26.Малахов В. А. Етика : курс лекцій : навч. посіб. К., 2006. 384 с.
- 27.Малахов В. Етичний кодекс ученого: аксіологія і прагматика. *Вісник НАН України*. 2009. № 5. С.12–19.
- 28.Малахов В.А. Етика: Курс лекцій : Навч. посіб. К., 2001. 384 с.
- 29.Мовчан В. С. Етика : навч. посіб. К., 2007. 484 с.
- 30.Мовчан В. С. Історія і теорія етики : курс лекцій : навч. посіб. ВНЗ. Л., 2005. 488 с.
- 31.Мовчан В. С. Історія і теорія етики. Курс лекцій : навч. посібн. Дрогобич, 2003. 488 с.
- 32.Палеха Ю. І. Ділова етика. Навч.-метод. посіб. К, 2004. 350 с.
- 33.Палеха Ю. І. Етика ділових відносин. К., 2008. 356 с.
- 34.Переміщення культурних цінностей через державний кордон та їх реституція як складова частина позитивного іміджу України. *Проблеми збереження музейної та архівної спадщини в сучасній Україні в контексті втрат Львівського архіву : допом. матеріали до "круглого столу"*. К., 2005. С. 108–112.

- 35.Півень А. Етика державного службовця. Методичний посібник. Одеса, 2010. 11 с.
- 36.Рудакевич М. Етико-психологічні засади формування етичної поведінки державних службовців у професійній діяльності. *Статистика України*. – 2006. № 2. С. 85–89.
- 37.Савельєв В. П. Етика : навч. посіб. Л., 2008. 242 с.
- 38.Соловьєв В. Смысл любви. Сочинения: В 2 т. М., 1990. Т. 2. С. 493–547.
- 39.Ткаченко Т. О. Міжнародна рада музеїв (ICOM). URL : <http://artmuzeum.kr.ua/pro-muzej/konferenczii/konferencziya-osnovi-suchasnogo-muzejnogo-menedzhmentu/tkachenko-t.o.-direktor-kirovogradskogo-oblasnogo-xudozhnogo-muzeyu.html> (дата звернення: 08.10.2018).
- 40.Тофтул М. Г. Етика : навч. посіб. для студ. ВНЗ. К., 2005. 414 с.
- 41.Тригуб В. Врятувати замок Попова : [Запорізька обл.]. *Музеї України*. 2007. № 4. С. 2–3.
- 42.Фром Э. Психоанализ и этика. Москва, 1998. 568 с.
- 43.Цимбалюк І. М. Психологія спілкування : навч. посіб. К., 2004. 300 с.
- 44.Четверікова Л. Соціальна етика як елемент структури соціальної держави. *Наук. вісн. Серія: Політологія. Соціологія. Філософія*. Ужгород, 2005. Вип. 2. С. 17–24.
- 45.Шестаков В. А. Квалификационные группы должностей музейных работников: спорные моменты. *Справ. рук. учреждения культуры*. 2008. № 10. С. 79–86.
- 46.Шестаков В. А. Процедура включения культурных ценностей в состав Музейного фонда РФ. *Справ. рук. учреждения культуры*. 2009. № 6. С. 5–19.
- 47.Электронный банк музейных коллекций. *Справ. рук. учреждения культуры*. 2008. № 5. С. 21–22.
- 48.Юмашева Ю. Ю. Идентификационная маркировка предметов музейного хранения. *Справ. рук. учреждения культуры*. 2009. № 7. С. 24–32.

10. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ

1. Поняття «етика» та її види.

2. Предмет і завдання етики.
3. Основні поняття і категорії етики.
4. Етика в античну добу.
5. Етика доби Середньовіччя та Відродження.
6. Етичне вчення доби раціоналізму та Просвітництва XVII–XVIII ст.
7. Етика класиків німецької філософії (Етика І. Канта, Г. Гегеля. "Науковчення" Й. Фіхте. Етика свободи Ф. Шеллінга).
8. Соціально-етичний радикалізм (Утопічний соціалізм. Революційний демократизм (Росія, Україна). Революційне народництво: ідея "морального боргу").
9. Соціально-етичний лібералізм XIX–XX ст. (Утилітаризм. Позитивізм. Прагматизм. "Філософія життя". Метаетика. Етика "всесвідомості").
10. Моральні аспекти професійності.
11. Професійна етика наукового працівника.
12. Правове забезпечення етики поведінки державних службовців. Кодекс поведінки державних службовців.
13. Етика державних службовців. Світова практика.
14. Етика туризму: туриста та екскурсовода.
15. Домовленість про ділову зустріч.
16. Зустріч делегації.
17. Діловий протокол.
18. Діловий одяг.
19. Візитні картки.
20. Етичні обов'язки музейних працівників.
21. Професійна відповідальність. Відповідальність за суспільно важливу і наукову інформацію.
22. Професійна поведінка та приватні інтереси.
23. Етика та професійна поведінка працівників музеїв.
24. Професійна відповідальність.
25. Професійні взаємовідносини.

- 26.Професійні консультації.
- 27.Психологічна культура спілкування.
28. Практика ведення переговорів
- 29.Особливості спілкування з іноземцями.
- 30.Законодавство України щодо збереження культурно-історичної спадщини.
- 31.Міжнародне право зі збереження світової природної і культурної спадщини.
- 32.Міжнародна рада музеїв. Історія створення.
- 33.Структура, мета та завдання ICOM.
- 34.Міжнародні комітети музеїв ICOM
- 35.Український комітет Міжнародної ради музеїв.
- 36.Мета та завдання всеукраїнської громадської організації ICOM.
- 37.Комплектування та переміщення колекцій.
- 38.Охорона і захист колекцій.
- 39.Експозиція та дослідження музейних колекцій.
- 40.Порядок надання послуг по експертизі пам'яток, оцінці культурних цінностей.
- 41.Етичні вимоги до надання експертизи.
- 42.Проведення оцінки пам'яток, встановлення оригінальності та незаконний матеріал.
- 43.Головна мета професійних консерваторів та реставраторів. Їх професійна поведінка.